

HÄLSINGE

LÅTEN NR 4-24

Snickar-Ersker – 200 år

Eiwor Kjellberg – "Millenniets första riksspelman"

HÄLSINGE LÅTEN

ÄRGÅNG 61

Utgiven av
Folkdansringen Hälsingland
Hälsinglands Spelmansförbund

REDAKTÖR OCH ANSVARIG UTGIVARE

Stina Malmberg
073-625 61 26
tidningenhalsingelaten@gmail.com

LAYOUT

Stina Malmberg och Yngve Karlsson

PRENUMERATION OCH DISTRIBUTION

Ingår i medlemskap i Hälsinglands
Spelmansförbund eller
Folkdansringen Hälsingland

Hälsinglands Spelmansförbund

Tina Sahlin
Övra vägen 8
821 58 Rengsjö
tina.sahlin@spelmansforbund.se

Folkdansringen Hälsingland

Reidun Färlin
Slädvägen 7
824 40 Hudiksvall
070-868 56 46
reidunfarlin1@gmail.com

Mejladressändringar

tidningenhalsingelaten@gmail.com

UTGIVNINGSSCHEMA 2025

Nr	Manusstopp	Distribution
1	8/2	v. 10
2	3/5	v. 22
3	16/8	v. 37
4	15/11	v. 50

OBS! Manus måste vara
redaktören tillhanda före manusstopp.

OMSLAGSBILDEN

"Slipstenen gnällde och gnall."
Målning av Emil Clahr

Hälsingebocken är hämtad från:
Lokal_Profil, Wikimedia commons.

Från redaktionen

Oj, vad roligt att det kom in så mycket material till det här numret! Att året har varit ett jubileumsår märks verkligen, som Snickar-Erskers 200-årsjubileum (s. 7–8). Ett par 30-årsjubileer uppmärksammas också – Dansforum i Viksjöfors (s. 5) och Åbokursen (s. 11–12).

Minnen från förr är ett tacksamt ämne. Likaså gamla bilder. Fortsätt gärna att dela med er till Hälsingelätens läsare.

Men Hälsingelåten vill förstås också spegla samtiden, så reportage om aktuella evenemang är alltid välkomna.

Manusstopp för nästa nummer är 8 februari, och materialet skickas till tidningenhalsingelaten@gmail.com.

Även i det numret kommer det att finnas ett kalendarium – för folkmusik- och dansevenemang i Hälsingland med omnejd under mars-maj. Nummer 1-2025 mejlas ut runt 3 mars.

Innehåll:

Bollnäs dansar	s. 3
Yngves hörn	s. 3
Eiwor Kjellberg – "Millenniets första riksspelman"	s. 4–5
Dansforum i Viksjöfors	s. 5
HSF:s låtval	s. 6
Snickar-Ersker – 200 år	s. 7–8
Polska i Tiden	s. 9–10
Åbokursen 30 år	s. 11–12
Anslagstavlan	s. 13
Vinterkalendarium	s. 14

Känner du nån som
vill ha Hälsingelåten?
Tipsa om den här
mejladressen!
Hit anmäler du också
om du inte längre vill ha
Hälsingelåten.

God Jul!

Hälsinglands Spelmansförbunds styrelse

ORDFÖRANDE

Karin Hedlund
info@halsinglandsspelmansforbund.se

SEKRETERARE

Pia Lindh, Järvsö
070-311 67 18
pia.lindh@hotmail.com

KASSÖR

Tina Sahlin
tina.sahlin@spelmansforbund.se

FÖRBUNDETS BANKGIRONUMMER
5026-2500

HÄNT MED FÖTTER

Foto: Edward Bunschoten

Bollnäs dansar

Den 12–20 oktober gick en ny omgång av Bollnäs dansar av stapeln. Arrangemanget inleddes med ett Open-Stageprogram, där såväl proffs som våra medlemmar i stans 8 olika dansföreningar fick visa upp sig, och besöka varandras arrangemang, om de så önskade. Under veckan förekom sedan evenemang av olika slag:

- INCUS – En dansföreställning av och med Anna Öberg
- Folkdanskväll
- Polskeakut – lär dig grunderna i polska med efterföljande danskväll
- Nybörjarbalett
- Salsa
- Hambo
- Dans till Pär Norlings
- Familjelördag: Dans och rörelseglädje för barn med föräldrar.

Deltog gjorde, förutom Bollnäs Folkdanslag, Nimbus dansklubb, Ritmo Latino, Voxnadalens squaredancers, Linedansklubben och Dansoteket m.fl.

Vi folkdansare förlade vår onsdagsövning till Kulturhuset, Peter Stormaresalen, och gjorde det till en prova-på-kväll där vi inbjöd allmänheten att delta. Karin Hedlund spelade och vi tränade bl.a. Islandsschottis och Gustavs skål med nyfikna och intresserade deltagare utifrån.

Fredagkvällen inleddes med Polskeakuten, där Linnéa Ramström instruerade polska, och när den allmänna dansen vidtog blev det, förutom polska och gammaldans, ”alldans” i form av en förenklad polonäs, samt American Promenade och Circassian Circle. Alla verkade trivas till tonerna av Jonas Claesson samt ett par lokala spelmansgrupper, så det dansades livligt, och alla trivdes.

**KERSTIN CARLSON-STJERNBERG
BOLLNÄS FOLKDANSLAG**

Så här på ålderns höst spanar jag bakåt och hittar spännande saker. Kommer osökt in på dans...

När jag var i yngre tonåren här i Hovra var vi 5–6 st. i samma ålder. Det var några flickor som tog tag i oss blyga pojkar och bjöd in oss till en stuga här i byn och ville lära oss dansa foxtrot. Det kan ha varit ”Twilight time” som vi spelade på en 45 varvs EP-skiva. Men det var ju spännande och lite nervöst att hålla om en flicka och dansa. Vi tränade på och så småningom kunde vi ta grundstegen ”ett, två, tre, ta ihop”.

Som jag brukar tänka – de flickorna gjorde en stor social insats som manövrerade in oss på dansbanan. När vi vuxit på oss och blivit varm i kläderna och en av oss hade bil och

körkort började vi nästa fas på dansbanan. Man satte på sig finaste kläderna och smörjde in sig i väldoftande oljor och åkte till Folkets Hus Korskrogen, några stärkte sig lite med något starkt för att våga träda in i dansen.

Men på den tiden var det männens marknad, damerna stod oftast framför scenen och väntade på att bli utvalda och uppbyggda, männen valde och vrakade och dansade. Klockan 00:30 brukade det vara ”damernas” – då och enda gången fick de bjuda upp. Det var väldigt sällan jag ”fick damernas” men när det hände var man stolt. Kvällarna avslutades med ”sista dansen” som ofta var en riktig tryckare.

Men på 1990-talet i och med Hovrastämman och att EvaBritt ville dansa gammeldans hamnade jag i ”polske-träsket”. Fortsättning följer ...

YNGVE KARLSSON

Eiwor Kjellberg

”Millenniets första riksspelman”

Foto: Gunnar Hall

Eiwor Kjellberg lärde jag känna i tonåren när hon lekte med min lillasyster. Snart kom vi på att vi bägge gillade att spela fiol! Eiwor har sedan dess gjort en storartad karriär inom folkmusik och fick Zornmedaljen i silver år 2000. Därigenom kom hon att kallas ”Millenniets första riksspelman”.

Men hur kom Eiwor in i folkmusiken från första början?

Det startade hemma på Åsvea i Säljesta där pappa Gustav Kjellberg ofta trakterade fiol. Han började i sin tur spela i sällskap med bygrannen Olars-Erik Fernmalm, född 1912. Spelmannen Johannes Glad, som var dräng i Olars, lärde dem grunderna. Gustav beställde snart en enkel fiol via postorder, typ Åhléns.

Gustav och Olars-Erik lyssnade mycket på grammofon-skivor och lärde sig genom detta eftersom de inte kunde noter. Sedan tipsade de varandra om nya låtar. När de körde timmer i skogen tillsammans satt de och tränade om kvällarna. Olars-Erik utvecklade en speciell teknik när han gled upp på strängarna istället för att sträcka på sina fingrar. Småningom fick de spela till dans i nån lada i trakten, exempelvis i en stor loge i Hiklack. Olars-Erik är fortfarande känd bland dagens spelmän för de låtar han komponerade. Den mest spelade är hans gånglåt som från början var en skänklåt.

Andra musikanter i kretsen var Eiwors morbror Arvid Frisk i Tovans, som ofta satt ute på bron och spelade dragspel eller fiol. Han kunde många nya låtar och uppskattade gamla örhängen som ”Lyckobringaren”. Hennes två andra

morbröder Arvid Haglund och Ingemar Sundström spelade gitarr och sjöng. Det var roliga dagar när alla kom hem till Åsvea. ”Alla spelade och lät” minns Eiwor, eftersom hela familjen musicerade.

Grannen Gunnar Jonsson på Koppar-Erskes anslöt ofta med sitt dragspel och tillhörde därigenom ”Tovagatans svänggång”. I Mörnänges fanns även Åke Jerfström som brukade spela fiol och sjunga visor till cittra. Olars-Erik och Åke gjorde tillsammans en snoa som kallas ”Fårabogen”.

Pallars-Kari i Hiklack, som var kusin med Eiwors mor Anna Kjellberg, sjöng både gamla visor och diktade nya. Även gammelmorbror Ante Högberg sjöng och läste dikter. Eiwor var hemma i Högbergs i Nordsjö när hon blev bekant med spelmännen Tore Tångring och den kände Teodor (Tedde) Olsson. Den senare var stilig i röd väst med broderier, men drack ofta ute i farstun under förevändning av att han behövde sträcka på benen. Tedde lärde ut en extra bra andrastämman till Liv-Antes polska.

Forsa-Olle i Gartsbo sjöng gärna mindre rumsrena visor hemma hos familjen Kjellberg (finns numera digitaliserade). Han hade många sådana på lager och mindes ännu fler när han väl kom igång. Olles bror Johan Söderberg, som kallades Störmen, sjöng Forsafars gånglåt som kanske var efter deras farfar. Musikläraren Rolf Westerlund tecknade senare upp just den låten.

Astrid Presto som bodde i Edänge var sömmerska och drev tygaffär. Hon spelade fiol och nyckelharpa och var skicklig på de allra svåraste låtarna som Ranungspolskorna. Den kände Erik Sahlström, en mycket vänlig spelman, bodde ibland över hos henne på väg till Delsbostämman. En

gång tog han med sig en ny hemmabyggt nyckelharpa till Åsvea. Sedan blev Eiwor upplärd av Astrid både på nyckelharpa och fiol. Men Rolf Westerlund sa ”du måste välja – det blir ingen utveckling om du spelar två instrument”. Då valde Eiwor fiolen, vilket hon i efterhand har ångrat.

Eiwor började låna sin fars fiol hemma redan som sjuåring. När hon väl överlevt ett obligatoriskt blockflöjtsår fick hon i nioårsåldern spela för Rolf Westerlund, som var klassiskt utbildad och hade mycket energi. Denne undervisade samtidigt Anders Henriksson och Eiwor. Barnen övade duktigt på sina fioler och blev favoriserade. Som sextonåringar fick de följa med Rolf till Stockholm och spela in en kassett som hette Järvsölåtar. Det hände att ungdomarna fick uppträda på Järvsöbaden.

Efterhand ville Rolf lära sig den lokala traditionen i Järvsö. Han for runt i stugorna och tecknade upp låtar tillsammans med Gustav och Eiwor (som ibland hade svårt att hålla sig för skratt).

Rolf Westerlund ledde till att börja med Järvsös gamla spelmannslag som oftast bestod av PellPers-Pelle, Franka-Per, Anders Åsbrink, Hälla-Per, Flink från Hybo, Rickard Birath och Stig Gustavsson. Ungefär år 1970 startade han ”Järvsö unga spelmannslag” där Anders och Eiwor var med tillsammans med John Frisk, Irma Krojlegård, Hans Landar, Anna Westin, Maria Sellberg, Anna-Karin Båggagård, Anna Kristofers, Astrid Kjellberg (Eiwors syster), Margaretha Söderberg, med flera. De hade stöd av Stig som tog andrastämmor. Sedan ombildades detta till ett större lag för alla åldrar och till exempel Mos-bröderna (Bengt, Bertil och Rune) och Leif Andersson tillkom.

I samma veva spelade Eiwor och pappa Gustav ofta till dans tillsammans med dragspelaren Nils Erik Persson från

Skridsvik och gitarristen Murar-Ante i Åsgård. Strax kom Lill-Stickan hem till Åsvea och frågade om Eiwor fick spela andrastämmor på deras skiva som skulle spelas in i Loos hemma hos Sone Banger. Det tyckte Gustav var mycket roligt!

Nuförtiden är Eiwor pensionär, vilket är skönt efter roliga men tuffa år då hon både har spelat och lett stora projekt i många olika former. Hon har tillhört organisationen Bilda i hela 22 år! Och har varit aktiv i Järvsö spelmannslag, Järvsö lilla spelmannslag på Stallet, Folkungar i Sverige och Europa, Hälsinge låtverkstad samt Folk Summer School. Efter att ha klarat av två ryggoperationer är hon åter med i Järvsö spelmannslag samt förstås i sitt eget gäng EKB, Eiwor Kjellberg Band.

Foto: Gunnar Hall

Om bara hälsan tillåter blir det många trevliga spelningar framöver och det önskar jag Eiwor stort Lycka Till med!

INGRID BRYNTSE

Dansforum i Viksjöfors

Viksjöforsbaletten har funnits i 35 år och deras Dansforum firade i år 30-årsjubileum. Några dagar på försommaren samlas dansentusiaster från när och fjärran.

Förutom de lokala barn-, ungdoms- och vuxengrupperna fanns i år en grupp flickor från Taiwan, Stockholms estetiska gymnasium, Gävle kulturskola samt professionella dansare från många länder på plats. Bollnäs Folkdanslag deltog för första gången.

I år fanns en speciell aktivitet som passade oss. Charlotta Öfverholm, känd dansare och koreograf, ledde en workshop med dans för 65+ (med eller utan dansvana). Vi blev en stor grupp med lokala och tillresta seniorer som fick prova på skapande dans. Under trivsamma former växte rörelsemönster och koreografi fram. Parallellt fanns en workshop för ungdomar, vars resultat skulle integreras med vårt och efter en del samträning kunna visas upp för publiken!

Nästa dag var det dags för parad, invigning och show. Bollnäs Folkdanslag var först ut på scenen – det gick att ordna fram en mikrofon till Karin och vi hade fått dispens

att dansa med skorna på! Dansmattan, som täckte hela scenen, var annars bara tillåten att beträda barfota eller i strumplästen. Dagens program var en fantastisk blandning av rytm, grace, vighet, humor och akrobatik – dansnummer i alla upptänkliga former. Och de som inte uppträdde på scenen kunde mingla och utbyta erfarenheter. Jag träffade bl.a. en proffsdansare från Färöarna att prata folklig dans med. Senare på eftermiddagen flyttade evenemanget till inomhusscenen i Viksjöforsskolans gymnastiksal och fler dansnummer. Efter genrep kunde vi visa upp ”gammal/ung-dansen” för den entusiastiska publiken.

Foto: Ulrika Dahlberg

Det var idel glada miner i Bollnäs Folkdanslag efter dessa roliga och annorlunda dagar och vi ser med spänning fram mot fortsatt samverkan med Viksjöforsbaletten!

**HELEN FIELDING-HOLM
BOLLNÄS FOLKDANSLAG**

Mor Annas Polska

Bjuråker

Spelad av Erik Ljung "Kusen"

Uppt. av Jakob Hägg (1850-1928), stämma Lennart Eriksson

Publ. av HSF 1979

Spelad av Erik Ljung, "Kusen" (1851-1928). Han hade lärt sig den av modern, som "kompositerat den alldeles" som det står i SvL. Erik Ljung var mest känd som fiolspelman men han spelade även silverbasharpa. Den lärde han sig spela av blivande skansenspelmannen Jonas Skoglund. Erik Ljung deltog med silverbasharpa vid spelmanstävlingarna i Hudiksvall 1910 och 1913 (3:e pris, 15:-) och Järvsö 1920 (belöning 50:-).

Den här låten finns både i HSF:s låtsamling från 1979, nr 138 och i SvL, nr 342. Uppteckningarna är inte identiska, HSF är upptecknad av J.A. Hägg och SvL är upptecknad av Olof Andersson. Häggs uppteckning finns utgiven i häftet "Norrländische Tänze", Leipzig, okänt utgivningsår. Där finns också ett arrangemang för violin och piano för den som är intresserad. Välj själv, den här varianten är från HSF.

J.A. Hägg är f.ö. intressant, kräver en egen artikel.

TOMMY ERIKSSON, BOLLNÄS

Snickar-Ersker – 200 år

Snickar-Ersker 1824–1905

Texten nedan är en förkortad och lätt bearbetad version av Per Albin Norins artikel i tidningen Ljusnan år 1928.

Den publicerades även i den årliga skriften Permessposten 2024 från Ovanåkers hembygdsförening, med anledning av jubileet.

BONDEPELMANNEN SNICKAR-ERSKER

Erik Olsson föddes våren 1824 på gården Parta i Södra Edsbyn. Hans barndomshem, Partagården, är en sådan där ståtlig representant för dessa gamla bondeborgar, som man knappast finner motsvarighet till i någon annan landsända än i Hälsingland.

Gården Parta i Södra Edsbyn med folk samlade för slätter omkring 1926.
Foto: Maria Engberg.

Erik Olsson gifte sig vid 21 års ålder till Fälta i Emnebo för att år 1860 köpa hemmanet Kyrkbyn nr 3 eller Snickars. När han kom till Snickars var han 36 år gammal, alltså i sina bästa år, och det blev även under namnet Snickar-Ersker han blev känd som den framstående bondespelmanen runt Sydhälsinglands socknar.

Gården Snickars i Kyrkbyn. Vykort från omkring år 1900.

Man kan karaktärisera honom kort och gott som typen för en hederlig och rätträdig hälsingebonde med vaken intelligens och ett utpräglat intresse för sin samtids aktualiteter.

Nedskrivaren av dessa rader minns honom särskilt från de sista åren av hans liv, hur han ägnade ett synnerligen stort intresse åt tågen på den då nyanlagda Dala-Hälsingebanan. Nästan dagligen kunde man se hans resliga, något framåtlutande gestalt stå på perrongen vid Ovanåkers järnvägsstation och titta på tåget – samt räkna vagnarna. Att räkna vagnarna var hans hobby och han visste alltid hur många vagnar det längsta tåget som passerat haft med sig.

Under sin krafts dagar anlätades han för en del kommunala förtroendeuppdrag och var även under någon tid socknens fjärdingsman.

Redan som helt ung började han hantera fiolen, och han förvärvade sig tack vare sin musikaliska begåvning en sådan skicklighet som violinist, att han blev helt enkelt outhärlig när det behövdes musik vid något tillfälle.

Otaliga är också de bröllop, ”uppsitten” och ”drickutjular”, där Snickar-Ersker låtit sin fiol ljuda. Ofta sekunderades han vid sådana tillfällen av sin bror Olof – Part-Olle - vilken också spelade fiol.

Övriga mera kända bondespelmän samtida med Snickar-Ersker träffades åtminstone en gång årligen, nämligen på Knåda marknad, och då blev det musik av. Särskilt vid ett tillfälle, som är känt, skulle Ström-Erik från Bollnäs och Snickar-Erik spela kapp. Tävligen försiggick under marknaden i Jöves storbyggnaden. Som pris uppsattes en stråke. Sedan det bestämda antalet låtar spelats, måste Ström-Erik erkänna sig besegrad, och Snickar-Ersker vann stråken.

Jämförde man honom med andra allmogespelmän, hade han en säregen teknik. Hans stråkföring verkade på visst sätt tung, men han hade ändå en enastående förmåga att avvinna sitt instrument ett musikaliskt resultat, som avväpnade all kritik av hans sätt att hålla och föra stråken.

Till skillnad från andra, och då i synnerhet en del spelmän av en senare generation, vilka håller fiolen stödd mot bröstet, höll han fast den med hakan och kunde till följd

därv obehindrat ”gå upp i lägena”, som termen lydde gammalspelmän emellan.

Det var med ett alldeles särskilt nöje det unga Ovanåker ”såg” honom spela, ty hans ansikte gav alltid en avspiegling av i hur hög grad han levde med i stycket som spelades. Och lät han någon gång undslippa sig en falsk ton, grimaserade han väldeliga.

Det finns ju många som sysslar med gammal folkmusik, men hur många är det som har förmåga att ge de gamla polskorna och valserna det rätta utförandet. Och vad kan orsaken vara? Jo, det är helt enkelt detta, att man inte känner den anda eller den miljö, ur vilken de sprungit fram, man är inte släkt med dem – har dem inte i blodet.

Snickar-Ersker nöjde sig emellertid inte bara med att återge den allmogemusik som fanns utan han komponerade även själv. Hur många egna kompositioner han i verkligheten hade är inte gott att avgöra, ty en del låtar, som tillskrivas honom, är bevisligen inte hans. Däremot finns ett par tre stycken, som man med säkerhet vet är hans verk. En av dem är Slipstenspolskan, som upptecknades av Hans Nilsson i Myra, Alfta, själv framstående violinist och kännare av gammal folkmusik.

Uppslaget till Slipstenspolskan, så säger historien, fick Snickar-Ersker från Fältaslipstenen, vilken – för att tala med Fröding – gnällde och gnäll i sin osmorda axel. Spelas denna polska på det rätta sättet, återges även rätt illusoriskt ljudet från en gnällande slipstensaxel.

Från Snickar-Erskers notbok, polska komponerad 1848 och nedskrivna på noter av honom själv.

Detta är i största korthet en presentation av en gammal bondespelman och en personlighet möjligen inte utan fel och brister, vilket ju följer allt mänskligt, men som fyllde sin plats i samlevnaden med sina medmänniskor efter måttet av sin förmåga. Utan fruktan och tadel levde han sitt liv, det eftermälet bör han ha.

Och dessutom ännu ett, och som i detta sammanhang är det viktigaste: när Snickars Erik Olsson en septemberdag 1905 gick över gränsen till det okända, miste Ovanåker sin kanske under alla tider skickligaste allmogespelman.

PER ALB. NORIN

Fyra generationer på ett foto från 1903. Bonden och spelmannen Erik Olsson med sitt enda barn, dottern Kerstin Ersdotter. Hennes dotter Kerstin Jonsdotter med sin 8-åriga dotter Julia Kristina Forslund.

Slipstenspolskan

efter Snickar Erik Olsson, Ovanåker (1824-1905)

Arr. Sven Kjellström

Violin I

Violin II

Fine

1. 2.

D. C. al Fine

År 1899 besökte folkmusikupptecknaren Einar Övergaard Snickar-Ersker i tre dagar och upptecknade 65 låtar. År 1982 utgav Svenskt Visarkiv Einar Övergaards Folkmusiksamling, och Snickar-Ersker var den största bidragsgivaren i denna samling. Snickar-Erskers låtar har sedan gett stort intresse bland nutida spelmän att lära sig hans låtar.

Vid den årliga konserten som ges vid den svenska riksdagens högtidliga öppnande spelade år 2023 riksspelman Görgen Antonsson en polska av Snickar-Ersker.

Under jubileumsåret 2024 har Ulf Störling och Staffan Jonsson haft ett antal minneskonserter runt om i Hälsingland och Dalarna.

GUNNAR ÖSTERGÅRDS

Polska i Tiden – en hyllning till polskan under kulturdagen på Värstaborg

Foto: Annette Gabrielsson

Nivren Folkdansgille bjöd den 26 oktober in till danskurs och kvällskoncert för att uppmärksamma att polska – musik och dans – i år har listats som immateriellt nationellt kulturarv, alltså uttryck för traditioner och kunskaper som är särskilt viktiga att bevara för att föra vidare mellan människor.

Dagen började med en danskurs under ledning av Ewa och Tommy Englund. Till dansen spelade Mittlåt – Anders Wedlund, Annette Gabrielsson och Andreas Idh. Vilket fantomlag för en danskurs i polskor!! Kursen blev fulltecknad och ett fyrtiotal dansare fick lära sig Gammalvänster från Oviken, Polska från Kall, Bakmes från Hede både Backmans och Perssons variant samt Gammalpolka från Ramsele. Intresserade och skickliga dansare, pedagogiska och erfarna instruktörer samt mycket dansspelsvana musiker gjorde att vi på bästa sätt kunde tillgodogöra oss danserna på den relativt korta tiden – en eftermiddag. Vi arrangörer upplevde att det var en bra mix av erfarna polskdansare och mer nybörjare.

Ewa och Tommy Englund resonerar sinsemellan hur de ska ge bästa återkoppling till dansarna som övar på bakmesen i Polska från Kall.

Räven raskar över isen ...

... så får jag lov, så får jag lov, att dansa polska i tretakt. Denna traditionella sång och dans inledde kvällens konsert och det fick några ur publiken att ”spontant” ta en sväng till denna sångpolska. Berättelser om polskan varvades med naturskön musik av Mittlåt.

Mittlåt – fr. v. Andreas Idh, Annette Gabrielsson och Anders Wedlund – spelar under konserten.

Kvällens hedersgäst, museimannen, riksspelmannen m.m. Bengt Wittgren berättade om bakgrunden till att polska nu har listats som immateriellt kulturarv. Frågan vad det får för betydelse får vara lite hängande i luften.

Ewa och Tommy talade om ett par viktiga grundpelare för att föra traditionen vidare och kunna bevara polskan. Dels genom Inger och Göran Karlholms gedigna uppteckningsarbete främst under 50-, 60- och 70-talen som resulterat i ett antal böcker med dansbeskrivningar och dels genom upp dansningen för polskmärket. Att lära sig en bestämd repertoar är en bra grund för att sedan fritt kunna kombinera olika stegfigurer i en stämmodans och vid uppvisningar.

Bengt Wittgren berättar.

Efter konsert och fikapaus bjöd Mittlåt upp till fridans. Det blev som ett kosläpp. Ystra dansare fyllde snabbt dansgolvet. En dag i polskans tecken gick mot sitt slut. Långe leve polskan!

Polska, vår första pardans

Polskan anses ha dansats i Sverige från 1500-talet och allmänt från 1600-talet. Det finns hundratals varianter av polskdans som successivt utvecklats inom olika geografiska områden i Sverige. Exempelvis Senpolska från Torp, Polska från Boda, Gammalvänster från Oviken, Polska från Alfta/Arbrå, Klackpolska från Ångermanland m.m. Har du dansat till "Räven raskar över isen" eller "Prästens lilla kråka" så kan du även dansa dessa som en polska. Enkla steg på vägen in i polskans värld. Det räcker med stämbanden som instrument för att ljuda en polska och dansa till. Prova gärna!

Om immateriellt kulturarv

Immateriellt kulturarv är traditioner, seder och bruk, som har överförts mellan generationer. Unesco har slagit fast att länder ska göra nationella förteckningar över immateriellt kulturarv för att skapa överblick och ge möjlighet till överföring av kunskap. Källa: Svenska Unescorådet (Unesco är Förenta nationernas organ för utbildning, vetenskap och kultur)

Polskmärkesuppdansningen

Uppdansning för polskmärken i olika svårighetsgrader arrangeras varje år sedan 1969. Uppdansningen äger rum första helgen i augusti, växelvis i Jämtland och Dalarna. Syftet med Polskmärket är främst att utveckla dansarnas skicklighet men också att bevara danserna i det utförande som de upptecknats – att bära traditionen. Mer om polskmärket finns att läsa på polskdans.com där du också hittar digitala böcker med dansbeskrivningar och utförliga historiebrevningar – "Röda boken" och "Dansarvet".

Folkmusik på Värstaborg

Folkmusik på Värstaborg arrangeras av Nivren Folkdansgille. Konserten den 26 oktober om "Polska i Tiden" var den 147:e sedan år 2000.

Nästa konsert är den 8 februari och då får vi höra Skvaderlaget spela upp till konsert och efterföljande dans. Det ryktas om någon kortare hambokurs också. Håll utkik på nivren.com.

Värstaborg är det vackra gula huset som majestätiskt ligger på höjden efter gamla E4 strax norr om Njurundabommen.

Åbokursen 30 år!

I somras var det 30 år sen Åbokursen hölls första gången. Jag blev nyfiken och frågade Barbro och Erik Olsson hur den startade.

Jo, Stig Dahlfors bad Kerstin Fredin, dansledare i Delsbo, att ordna en danskurs i anslutning till stämmorna, alltså när det fanns extra många dansintresserade i trakten. Kerstin fick med sig Erik Olsson som instruktör, och de höll en kurs i Sjulsbergs skola 1994, med Klint-Olle som spelman. Han har spelat vartenda år sen dess. Året därpå blev fokus mer på Hälsingedanser, och från det året har Erik och Barbro instruerat tillsammans. Kursen flyttade också till den vackra dansbanan i Åbo, och med några få undantag har den hållits där.

Kursen blev väldigt populär och lockade deltagare från när och fjärran, till och med amerikaner och japaner. Rekordåret var det 74 personer. Stig var en fena på att

göra reklam för kursen, och han hade ett stort kontaktnät. Många deltagare kom tillbaka år efter år, bl.a. ett äldre par från Bodö i norra Norge.

Återkommande inslag i samband med kursen var att Stig ordnade morgonfika före kursen, och efter kursen var det knytkalas hemma hos Stig, där det också fanns möjlighet att doppa sig i sjön och bada bastu. Sålunda mätta och stärkta åkte alla danssugna till kvällsdansen på förstämman i Bjuråker!

En annan ritual var gruppafotot. Stig var mycket foto-intresserad. Han hade en analog systemkamera, och han använde stativ och självutlösare för att kunna vara med på fotot. Erik och Barbro brukade få ett foto som julkort. Ritualen med gruppafotot finns kvar, trots att Stig inte finns med oss längre. Nedan bilder från årets kurs, och på nästa sida finns ett urval bilder från tidigare år.

STINA MALMBERG

Barbro, Erik och Klint-Olle. Foto: Stina Malmberg

2024 års deltagare. Foto: Stina Malmberg

Gissa året!

SÄLJES

Lövspanne till Delsbodräkt,
helt obegagnat
Ask ingår.
Pris 1.300 kr (nypris 1.980 kr).
Ring Margareta, 073-930 35 51

I nummer 1-2025

är det dags för
VÅRENS
KALENDARIUM
för allt som är på gång
mars-maj.

Manusstopp 8 februari
Tidningen skickas ut runt 3 mars

Anmäl till

tidningenhelsingelaten@gmail.com

Järvsö folkdanslag

Vik gamla skola

Danskvällar

1 februari
5 april

Fredagsdans med soppa

21 februari
21 mars

17:30 soppa, anmäl senast onsdag
18:30-20:45 dans med fikapaus

Polskor och gammaldansvarianter

Torsdagar udda veckor
start 16 januari
19-21

Danspeng 30 kr. Ta med eget fika

[Järvsö folkdanslag](#)

NÄR BÖRJAR FOLKDANSLAGEN I VÅR?

Arbråbygden

23 januari
torsdagar jämna veckor 19-21, Växbo

Bollnäs

15 januari
onsdagar 19-21, Dönjegården

Hög

28 januari
tisdagar 19.30, Högsgården

Järvsö

16 januari
se annons intill

Ljusdal

26 januari
söndagar 18-20, Borr bygdegård

Håll dig uppdaterad!

Facebook:

Folkmusik och gammeldans
i Hälsingland

Presstopp!
Vik 1 mars i Vik!
Planerad danskurs
(bondpolska från Viksta)
Håll koll på
[Järvsö folkdanslag](#)

Vinterkalendarium		
När?	Var?	Vad?
Torsdag 12 december kl. 19	Bollnäs Folkhögskola	Folkmusikklassens årliga julkonsert
Söndag 15 december kl. 14–21	Folkmusikens Hus Rättvik	Jul på Folkmusikens Hus med Malin & Bengan, Boda och Rättviks spelmannslag – konsert och dans
Torsdag 26 december kl. 18–23	Bygdegården Delsbo	Annandagsdans, arr. Dellenbygdens folkdanslag 18–19 danskurs, från 19 dans till spellista
Lördag 28 december kl. 19–23:30	Röda Kvarn Ljusdal	Mellandagsdans , se annons nedan
Lördag 4 januari kl. 19–23	Högsgården Hög	Trettondagsdans med knytkalas 17:45–18:45 danskurs, 19–23 dans, se annons nedan
Lördag 1 februari kl. 19–22:30	Vik gamla skola Vik, Järvsö	Danskväll, arr. Järvsö folkdanslag
Lördag 8 februari	Värstaborg Njurunda	Konsert och dans med Skvaderlaget, arr. Nivren Folkdansgille
Fredag 21 februari kl. 17.30–20:45	Vik gamla skola Vik, Järvsö	Fredagsdans med soppa, arr. Järvsö folkdanslag
Lördag 8 mars	Stenegård Järvsö	Kallstämman , se annons nedan

28
dec

**Lördag
4 jan**
kl. 19–23
**Trettondagsdans
med knytkalas
Högsgården**

Musik:
Nordanstigs spl
Högform

Danskurs 17.45–18.45
Vid ca 20.30
avbrott i dansen för
knyttis och lotteri
Entré: 150:-

Välkomna!

Info: Anne-Li 070-343 40 63 eller
Ulrika 070-534 09 59

